

Příloha - rozhovory

Interview: Prstové abecedy a jejich využívání ve vzdělávání v MŠ a ZŠ pro sluchově postižené

Název školy: *MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené, České Budějovice, Riegrova 1*

Pohlaví: M/Ž

Slyšící/neslyšící/Neslyšící/nedoslýchavý/ohluchlý

Nejvyšší dosažené vzdělání: *VŠ*

Vyučovaný stupeň: *MŠ*

1. Znáte oba typy prstové abecedy – jednoruční i dvouruční? Kde a jakým způsobem jste si prstovou abecedu/prstové abecedy osvojil/a?

Znám jednoruční i dvouruční PA. Během studia jsem se naučila jednoruční variantu, kterou jsem dlouhou dobu používala, ale pak jsem začala navštěvovat povinné kurzy tady na škole, kde se učila dvouruční varianta. Takže teď používám spíše tu dvouruční.

Připadá vám tedy dvouruční typ PA praktičtější a pro výuku vhodnější?

Mně osobně ne. Preferovala bych jednoruční, připadá mi lepší a jednodušší.

2. Používáte prstovou abecedu při výuce? Pokud ano, v jakých případech a proč?
Jen v minimálních případech. Třeba u jmen použiju PA u počátečního písmene, popřípadě PA ukážu celé jméno. Ale myslím si, že pro tak malé děti je to příliš obtížné, takže pro jména místo PA radši ve většině případů používám přímo znaky.

3. Učíte přímo žáky některý z typů prstové abecedy? Pokud ano, jakým způsobem?
Kdepak. Opravdu je to podle mě na ně příliš složité. Naučí se ji v pozdějších letech doma nebo na základní škole, ale v mateřské škole rozhodně ne.

4. Používáte někdy prstovou abecedu přímo v komunikaci se svými žáky? Pokud ano, který typ prstové abecedy preferujete a z jakého důvodu?
Ne, vůbec.

5. Víte, co jsou pomocné artikulační znaky? Používáte je při výuce, popř. je kombinujete s prstovou abecedou?

Vím, používám je poměrně často. U dětí se to rozhodně osvědčuje například u vyvozování slov, nácviku řeči apod. Pro PA u tak malých dětí nemám využití, ale PAZ používám rozhodně častěji.

Nemyslíte, že se dětem může plést, pokud se učí PAZ a následně i PA?

Nemyslím. Nevšimla jsem si, že by se jim to pletlo. Ale jak říkám, možná je to tím, že PA skoro nepoužívám a malé děti také ne.

6. Znáte ještě jiné vizuálně-motorické systémy (např. Cued Speech, Mund-Hand systém)?

Nevím o jiných takových systémech, které bych používala.

Název školy: *MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené, České Budějovice, Riegrova 1*

Pohlaví: M/Ž

Slyšící/neslyšící/Neslyšící/nedoslýchavý/ohluchlý

Nejvyšší dosažené vzdělání: *VŠ*

Vyučovaný stupeň: *Logopedie MŠ + individuální logopedická péče ZŠ; 2. stupeň ZŠ praktická*

1. Znáte oba typy prstové abecedy – jednoruční i dvouruční? Kde a jakým způsobem jste si prstovou abecedu/prstové abecedy osvojil/a?
Zvládám oba typy, víc si ale věřím ve dvouruční PA. Chodila jsem na kurzy do Pevnosti, kde se učila dvouruční, tady na škole se ale historicky používala spíše jednoruční; až teď, když tu máme povinné kurzy a všeobecně se má za to, že neslyšící používají spíše tu dvouruční, se i škola snaží přeorientovat z jednoruční na dvouruční. Kurz máme jednou měsíčně s neslyšící lektorkou a hned na první hodině jsme probírali právě PA.

Takže jste už dříve ovládala dvouruční PA a tady jste si jí na kurzech jen osvěžila? Tady jsem se k ní dostala spíše přes kolegy a studenty, kteří ji používají, ještě dřív, než nám tu začaly kurzy. Na kurzech jsme ji samozřejmě taky probírali, ale teď už tam jedeme přímo ve znakovém jazyce.

2. Používáte prstovou abecedu při výuce? Pokud ano, v jakých případech a proč?
Když chci třeba dítěti pomoci s rozlišením slov, která jsou vizuálně podobná, ale formálně se zde liší například jedno písmeno (př. pec x pes). V takovém případě slovo řeknu a písmeno na konci ukážu pomocí PA (ukazuje písmeno s z jednoruční PA). V podstatě se nejčastěji snažím vypíchnout jednotlivá písmena, která by dětem mohla dělat problém nebo ve kterých často dělají chybu. Takhle je opravím.
3. Učíte přímo žáky některý z typů prstové abecedy? Pokud ano, jakým způsobem?
U menších dětí se PA učí zároveň se čtením a psaním, a co vím, učitelky je učí obě varianty. Já už mám ale na český jazyk a občanskou výchovu starší děti, ty to umí, takže je to učit nemusím.

4. Používáte někdy prstovou abecedu přímo v komunikaci se svými žáky? Pokud ano, který typ prstové abecedy preferujete a z jakého důvodu?
Mimo výuku používám PA jen výjimečně, třeba když dítě nerozumí nějakému pojmu, tak ho vyprstuji PA. Nebo k upřesnění jmen, když já nebo dítě neznáme pro dotyčného znak.

5. Víte, co jsou pomocné artikulační znaky? Používáte je při výuce, popř. je kombinujete s prstovou abecedou?
Jakožto logopedka samozřejmě PAZ používám k podpoře artikulace. Také se často používají v mateřské škole. Ale nekombinuji je s PA.

6. Znáte ještě jiné vizuálně-motorické systémy (např. Cued Speech, Mund-Hand systém)?
V rámci studia jsem na to samozřejmě narazila, ale pouze teoreticky. Prakticky to nevyužívám.

Název školy: *MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené, České Budějovice, Riegrova 1*

Pohlaví: M/Ž

Slyšící/neslyšící/Neslyšící/nedoslýchavý/ohluchlý

Nejvyšší dosažené vzdělání: *VŠ*

Vyučovaný ročník (popř. stupeň): *1. stupeň*

1. Znáte oba typy prstové abecedy – jednoruční i dvouruční? Kde a jakým způsobem jste si prstovou abecedu/prstové abecedy osvojil/a?

Dřív jsem chodila do kurzů, které fungovaly jako doškolování ke studiu. Vyučovala se tam jednoruční PA. Co tu máme povinné kurzy pro učitele, v podstatě si jen usvěžuji, co jsem zapoměla.

Vzhledem ke kurzům jsem se ale přeorientovala na dvouruční PA.

2. Používáte prstovou abecedu při výuce? Pokud ano, v jakých případech a proč?
Nepoužívám ji vůbec. Ve svých hodinách to zkrátka nepotřebuji. Žákům slova píšu na tabuli, popřípadě mluvení podporuji znakovým jazykem. Na škole máme především děti nedoslýchavé, kterým je podle mě lepší ukazovat PAZ.

3. Učíte přímo žáky některý z typů prstové abecedy? Pokud ano, jakým způsobem?
Neučím.

4. Používáte někdy prstovou abecedu přímo v komunikaci se svými žáky? Pokud ano, který typ prstové abecedy preferujete a z jakého důvodu?

Přímo v komunikaci občas PA používám, ale jen při hláskování jmen. Jinak mi připadají lepší PAZ.

5. Víte, co jsou pomocné artikulační znaky? Používáte je při výuce, popř. je kombinujete s prstovou abecedou?

Ty používám hodně. Jak už jsem řikala, máme tady hlavně nedoslýchavé děti, takže tyto znaky často využíváme, když je učíme slovní zásobu. Pomocí těchto znaků jim ukazuji třeba koncovky, někdy také celé slovo... v podstatě jim v tom i čtu. Postupem času se to odbourává, až se děti naučí číst. Každému to trvá jinak dlouho; některé děti

se naučí číst a pak už PAZ nepoužijí, jiným to trvá déle a během čtení si často PAZ pomáhají. S PA je nekombinují.

6. Znáte ještě jiné vizuálně-motorické systémy (např. Cued Speech, Mund-Hand systém)?

O jiných systémech nevím. A o těch cizích jsem nikdy neslyšela.

Název školy: *MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené, České Budějovice, Riegrova 1*

Pohlaví: M/Ž

Slyšící/neslyšící/Neslyšící/nedoslýchavý/ohluchlý

Nejvyšší dosažené vzdělání: *VŠ*

Vyučovaný ročník (popř. stupeň): *1. stupeň*

1. Znáte oba typy prstové abecedy – jednoruční i dvouruční? Kde a jakým způsobem jste si prstovou abecedu/prstové abecedy osvojil/a?

Už jako děti jsme si při hodinách ukazovali takové ty dětské dvouruční znaky pro abecedu, ale doladilo se to až tady (stejně jako PAZ). Máme tu ty kurzy pro učitelé, které sice navštěvuji, ale PA jsem tu pochytila spíš od kolegů.

A kterému typu dáváte přednost?

Preferuji dvouruční typ, jednoruční PA mi připadá příliš rychlá a nepřehledná a děti jí podle mě nerozumí.

2. Používáte prstovou abecedu při výuce? Pokud ano, v jakých případech a proč?
Pokud děti učím cizí slovo nebo nějaké vlastní jméno, které děti neznají, použiju PA. Mám ve třídě samé nedoslýchavé děti, tak si myslím, že PA není tolik potřeba. To spíš PAZ. Ale děti PA umí, rozumí jí.

Všimla jste si, zda děti používají víc jednoruční, nebo naopak dvouruční variantu?

Určitě víc tu dvouruční. Myslím, že je pro ně přehlednější a lépe se pamatuje.

3. Učíte přímo žáky některý z typů prstové abecedy? Pokud ano, jakým způsobem?
Ne, neučím.

4. Používáte někdy prstovou abecedu přímo v komunikaci se svými žáky? Pokud ano, který typ prstové abecedy preferujete a z jakého důvodu?
Mimo výuku s dětmi mluvím, popřípadě znakuji. PA takhle nepoužívám. Myslím, že ani děti ji mezi sebou nepoužívají, nebo jsem si toho jen nevšimla. Spíše znakuji nebo mluvím.

5. Víte, co jsou pomocné artikulační znaky? Používáte je při výuce, popř. je kombinujete s prstovou abecedou?

PAZ používám opravdu hodně. Hlavně na začátku, kdy se děti učí číst, postupem času si to regulují sami, jak moc si tím při čtení pomáhají. Je to na nich, jak rychle čtení vstřebají. Potom často samy od sebe PAZ přestanou používat, protože už je nepotřebují.

Ve výuce je používám, např. když žáci napíšou slovo špatně, tak je opravím pomocí PAZ. Nebo když je učím nové názvy.

Pro dítě to znamená více vjemů, protože hlásku slyší a pak si ji i ukážou. Pomáhá to při vyvozování hlásek při čtení, u nových témat atp.

Naše škola je podle mě celkově více zaměřená na PAZ (Na škole jsou jen dvě děti čistě neslyšící z neslyšících rodin, které komunikují znakovým jazykem. Ostatní děti jsou nedoslýchavé nebo jsou to neslyšící děti ze slyšících rodin, kde si rodiče přejí, aby byly vzdělávány způsobem, kdy se co nejvíc naučí mluvit. Děti si mezi sebou znakují a učitelé často znakový jazyk také používají, ale PA se zde podle všeho rozhodně používá méně než PAZ.)

6. Znáte ještě jiné vizuálně-motorické systémy (např. Cued Speech, Mund-Hand systém)?

Jiné systémy nepoužívám.

Název školy: *Střední škola , Základní škola a Mateřská škola, Hradec Králové, Štěfánikova 549*

Pohlaví: M/Ž

Slyšící/neslyšící/Neslyšící/nedoslýchavý/ohluchlý

Nejvyšší dosažené vzdělání: *VŠ*

Vyučovaný ročník (popř. stupeň): *1. stupeň, 2. stupeň.*

1. Znáte oba typy prstové abecedy – jednoruční i dvouruční? Kde a jakým způsobem jste si prstovou abecedu/prstové abecedy osvojil/a?

Znám oba typy. PA jsem se naučila během studia na základní škole v Olomouci. Tehdy se škola zaměřovala na orální metodu výuky, ale učitelé si často v hodinách vypomáhali jednoruční PA, aby nám vysvětlili pojmy, kterým jsme nerozuměli. Toto učitelé praktikovali v průběhu prvních let na prvním stupni, postupem času od toho ale upouštěli a zaměřovali se jen na odezírání. Ted' už to v Olomouci funguje jinak.

Pro mě byla v začátcích PA důležitá, ale v průběhu let jsem už zvládala více odezírat a PA už ve většině případů nebylo třeba.

A v současnosti tedy více používáte jednoruční variantu, kterou jste se naučila na ZŠ?

V současnosti používám dvouruční variantu. Je více vizuálně přístupná žákům – navíc žáci ve většině případů používají právě dvouruční PA.

2. Používáte prstovou abecedu při výuce? Pokud ano, v jakých případech a proč?

Jelikož moje výuka probíhá ve znakovém jazyce, PA používám skutečně jen velmi minimálně. Nevidím v tom v podstatě žádný smysl. Žáci PA ovládají, ale její využití během výuky by jim moc nepomohlo. V hodině na žáky znakuji, popřípadě slovo napíšu na tabuli z důvodu vizualizace. Jen v případě, kdy napsanému slovu nerozumějí, vyhláskuji ho pomocí dvouruční PA. Jinak ji opravdu nepoužívám.

3. Učíte přímo žáky některý z typů prstové abecedy? Pokud ano, jakým způsobem?

Určitě ne. Žáci ji buď umí z domova, nebo se ji učí v jiných předmětech.

4. Používáte někdy prstovou abecedu přímo v komunikaci se svými žáky? Pokud ano, který typ prstové abecedy preferujete a z jakého důvodu?

Nepoužívám. S žáky komunikuji znakovým jazykem, PA není potřeba.

5. Víte, co jsou pomocné artikulační znaky? Používáte je při výuce, popř. je kombinujete s prstovou abecedou?

PAZ znám, ale ve výuce je nepoužívám. Nemám k tomu důvod.

6. Znáte ještě jiné vizuálně-motorické systémy (např. Cued Speech, Mund-Hand systém)?

Tyto systémy vůbec neznám. A jiné systémy nepoužívám.

Název školy: *Střední škola , Základní škola a Mateřská škola, Hradec Králové, Štefánikova 549*

Pohlaví: M/Ž

Slyšící/neslyšící/Neslyšící/nedoslýchavý/ohluchlý

Nejvyšší dosažené vzdělání: *VŠ*

Vyučovaný ročník (popř. stupeň): *1. stupeň, 2. stupeň.*

1. Znáte oba typy prstové abecedy – jednoruční i dvouruční? Kde a jakým způsobem jste si prstovou abecedu/prstové abecedy osvojil/a?

Moje situace je naprosto stejná jako u kolegyně (HK_a). Také jsem studoval na škole v Olomouci, kde nás učili jednoruční PA. Byla na mě ale moc rychlá a nesrozumitelná, nikdy mi úplně nevyhovovala. Dvouruční varianta je lépe vidět, je srozumitelnější.

2. Používáte prstovou abecedu při výuce? Pokud ano, v jakých případech a proč?
Opět stejně jako u kolegyně. Nová slovíčka píšu přímo na tabuli a pouze v krajních případech použiju PA – jen pokud žák nerozumí v napsaném slově třeba písmenu O, ukážu mu ho. Nebo se mě zeptá, jestli je to písmeno ve slově opravdu N, tak mu to potvrdím. Ale jinak tento systém vůbec nepoužívám.

3. Učíte přímo žáky některý z typů prstové abecedy? Pokud ano, jakým způsobem?
Neučím.

4. Používáte někdy prstovou abecedu přímo v komunikaci se svými žáky? Pokud ano, který typ prstové abecedy preferujete a z jakého důvodu?
Taktéž jako u kolegyně. S žáky se dorozumívám znakovým jazykem.

5. Víte, co jsou pomocné artikulační znaky? Používáte je při výuce, popř. je kombinujete s prstovou abecedou?

Vím, co to je, ale pro výuku to rozhodně nepotřebuji. PAZ se hodí akorát pro cvičení správné artikulace.

6. Znáte ještě jiné vizuálně-motorické systémy (např. Cued Speech, Mund-Hand systém)?

O jiných systémech nevím. A ty cizojazyčné si ani dost dobře nedokážu představit.

Název školy: *Střední škola , Základní škola a Mateřská škola, Hradec Králové, Štefánikova 549*

Pohlaví: M/Ž

Slyšící/neslyšící/Neslyšící/nedoslýchavý/ohluchlý

Nejvyšší dosažené vzdělání: *VŠ*

Vyučovaný ročník (popř. stupeň): *I. stupeň + logopedie*

1. Znáte oba typy prstové abecedy – jednoruční i dvouruční? Kde a jakým způsobem jste si prstovou abecedu/prstové abecedy osvojil/a?
Studovala jsem na Univerzitě Palackého v Olomouci, kde jsme měli v rámci předmětu surdopedie semináře s doc. Langerem – zde jsme probírali teorii i praxi PA. Zároveň jsme při studiu museli povinně absolvovat několikasemestrální kurz českého znakového jazyka. V hodinách jsme se ovšem učili jen dvouruční variantu, jednoruční jsme si pouze obecně zmiňovali.

Takže jednoruční variantu vůbec neovládáte?

Některé znaky bych zvládla, ale všechny rozhodně ne.

2. Používáte prstovou abecedu při výuce? Pokud ano, v jakých případech a proč?
*Při hodinách logopedie PA abecedu používám poměrně často. Například dítěti ukážu obrázek i s napsaným slovem, a pokud tomu slovu nerozumí, vyspěluji mu to PA (což dítěti pomáhá při analýze a syntéze slova). Nebo mu na stůl rozložím obrázky i s popisky; po nějaké době, když věřím, že to už ovládá, popisky odsunu stranou a žák musí pak jednotlivé věci na obrázcích vyspělovat.
Také PA používám v případech, kdy žáka učím nějaké nové slovo, popřípadě když já sama neznám znak pro dané slovo, tak ho vyspěluji.*
3. Učíte přímo žáky některý z typů prstové abecedy? Pokud ano, jakým způsobem?
Žáci se PA učí přímo v hodinách českého jazyka nebo českého znakového jazyka, u mě tedy ne. Třeba menší děti, které k nám přijdou ze slyšících rodin – tam je to třeba doučit. Pouze je opravuji, když v nějakém písmenu udělají chybu, jinak ne.

4. Používáte někdy prstovou abecedu přímo v komunikaci se svými žáky? Pokud ano, který typ prstové abecedy preferujete a z jakého důvodu?

Používám ji stejně jako při výuce – takže když třeba neznám příslušný znak, vyspěluji ho. Nebo když je znak neznámý pro dítě, tak taky.

Myslím, že PA se celkově v komunikaci používá hodně. Třeba i na pedagogických radách, aby se při zápisu jména neudělala chyba, tak se raději vyspěluje.

A nevznikají zmatky, když třeba učitelé používají různé varianty PA? Někdo může preferovat jednoruční variantu, někdo naopak dvouruční.

U nás se v tomto směru ustálila jedna varianta, a to dvouruční PA. Máme tu výborné povinné kurzy znakového jazyka, kde byla dvě nebo tři sezení věnována čistě jen PA. Já dřív třeba ani nevěděla, že existují varianty specifitější pro muže a pro ženy, a pořád jsem to pletla... Ted' už používám jen tu pro muže, ta je prý ideálnější.

5. Víte, co jsou pomocné artikulační znaky? Používáte je při výuce, popř. je kombinujete s prstovou abecedou?

V logopedii samozřejmě PAZ používám velmi často; nejčastěji pak ty znaky, které odhmatávají vibrace, třeba M nebo N. Ale co vím, tak slyšící učitelé je používají v prvních třídách u nedoslýchavých dětí a prolínají to s PA. Dětem se to pak plete a ukazují třeba písmeno N jako znak z PAZ. Učitelé znakového jazyka jim to pak musejí vysvětlovat, že PA a PAZ jsou jiné systémy a každý se využívá v jiných situacích. Tohle se ale většinou kolem třetí/čtvrté třídy odděluje a žáci v tom pak už nechybují.

Ale nedivím se, že jsou z toho všeho neslyšící děti zmatené – ve škole musí vstřebat obrovské množství informací a oddělit je od sebe, třeba právě PA, PAZ, psané písmo apod.

6. Znáte ještě jiné vizuálně-motorické systémy (např. Cued Speech, Mund-Hand systém)?

Znám pouze teorii, o co se zhruba jedná, ale ve výuce je nepoužívám.

Název školy: SŠ, ZŠ a MŠ pro sluchově postižené, Kosmonautů 4, Olomouc

Pohlaví: M/Ž

Slyšící/neslyšící/Neslyšící/nedoslýchavý/ohluchlý

Nejvyšší dosažené vzdělání: VŠ

Vyučovaný ročník (popř. stupeň): MŠ

1. Znáte oba typy prstové abecedy – jednoruční i dvouruční? Kde a jakým způsobem jste si prstovou abecedu/prstové abecedy osvojil/a?

Oba typy znám. Jinak PA jsem se naučila sama, když jsem začala pracovat tady ve škole a dodělávala jsem si vzdělání. Ani ne od kolegů nebo na kurzech, prostě jsem se to naučila podle materiálů, které jsem měla k dispozici, a v průběhu praxe si to osvojila.

A učila jste se sama jednoruční i dvouruční variantu?

Ano, obě. Ale dvouruční skoro nepoužívám, přijde mi pomalá a pro děti těžší. Občas takhle vydaktyluju nějaké jméno, ale víc nic. Jednoruční je podle mě pro děti předškolního věku jednodušší, taková pohodovější. Tady v mateřské škole se vlastně pracuje hlavně s malými písmeny.

2. Používáte prstovou abecedu při výuce? Pokud ano, v jakých případech a proč?

PA se u nás v MŠ dítě učí už od tří let. Když se učí číst, dostane veškerou podporu – vidí psanou formu, manuálně vnímá kiném, slyší foném. To si pak spojí dohromady. Často vidíte, jak si dítě čte a u toho si jednou rukou ukazuje daktyl – to je třeba právě výhoda té jednoruční PA.

Používáme PA taky při tréninku fonematického sluchu; dítě nějaké slovo nedoslechne, např. slovo babička (dítě to pořádně neslyší a řekne „babika“), tak mu to vydaktyluju a zdůrazním, kde dělá chybu. Nebo když se jim plete s, c, z. Zkrátka když dítě poslouchá, dopomáhám mu k tomu daktylováním a ve výsledku je schopno mluvit samo. Tohle všechno spadá hlavně pod logopedii.

Nebo ještě klasicky při vyvozování slov. Někdy na ně můžu ukázat i z dálky, ani není třeba odhmatávat (ukazuje m jako jednoruční PA a hned nato jako znak z PAZ).

Takže dvouruční variantu jinak nepoužíváte vůbec? Jen u těch jmen?

Víte, teď je trend, že se všude zavádí dvouruční varianta. Je to i ve výukových materiálech. Tvrdí se, že malá písmena jsou složitější, já mám ale jiné zkušenosti. Děti v MŠ si jednoruční PA osvojují rychle a bez problémů poznávají i psaná malá písmena. Když jsme u těch trendů, ono se taky říká, že pak děti s daktylováním nejsou schopné přestat. To si upřímně nemyslím. Podle mě je to pro vzdělávání neslyšících nutnost, nedám na to dopustit. U nás to děti po čase opouštějí... Třeba ty s KI přestávají brzy daktylovat, protože zvládnou psanou formu a zároveň to i slyší.

3. Učíte přímo žáky některý z typů prstové abecedy? Pokud ano, jakým způsobem?
Některé mají z rané péče nebo Speciálně pedagogického centra základy (opět té jednoruční). Ve většině případů to umí i z domova, protože rodiče s dětmi často někam docházejí ještě před nástupem do MŠ. Tady je pak doučíme tu jednoruční variantu.

4. Používáte někdy prstovou abecedu přímo v komunikaci se svými žáky? Pokud ano, který typ prstové abecedy preferujete a z jakého důvodu?
Pořád, pomáhá to jako podpora při vyslovování.

5. Víte, co jsou pomocné artikulační znaky? Používáte je při výuce, popř. je kombinujete s prstovou abecedou?
Co přesně myslíte?

Znaky, které pomáhají dětem při artikulaci např. díky odhmatávání vibrací apod. Některé jste tu už ukazovala.

Aha, no jistě, určitě. Používám to s daktylováním.

6. Znáte ještě jiné vizuálně-motorické systémy (např. Cued Speech, Mund-Hand systém)?
Ne, vůbec. Co vím, tak používám jen tu PA.

Název školy: SŠ, ZŠ a MŠ pro sluchově postižené, Kosmonautů 4, Olomouc

Pohlaví: M/Ž

Slyšící/neslyšící/Neslyšící/nedoslýchavý/ohluchlý

Nejvyšší dosažené vzdělání: VŠ

Vyučovaný ročník (popř. stupeň): 1. stupeň, 2. stupeň.

1. Znáte oba typy prstové abecedy – jednoruční i dvouruční? Kde a jakým způsobem jste si prstovou abecedu/prstové abecedy osvojil/a?
PA jsem se učila na vysoké škole při specializaci surdopedie. A který typ to byl, to si přesně nepamatuju, je to docela dávno... asi oba.

A který typ obecně preferujete?

No, oficiálně se používá dvouruční – můžete to vidět v televizi nebo třeba u soudu. Zkrátka dvouruční je na veřejnosti oficiální. V praxi ale podle mě spíš využijete jednoruční, protože druhou rukou něco děláte. Třeba zavírám dveře a druhou rukou už daktyluji. Navíc ačkoli je dvouruční PA možná čitelnější, tak trvá dlouho, než něco vydaktylujete. Jednoruční je rychlejší. Ale je to taky o zvyku.

2. Používáte prstovou abecedu při výuce? Pokud ano, v jakých případech a proč?
*Nejčastěji při opravě chyb v diktátu, v textu, při čtení, zkrátka opravy celkově. To je nutnost. Nebo v logopedii se třeba nalepí obrázek psacího i tiskacího písmene na zrcadlo a dítě se to při výuce u zrcadla učí daktylovat, čímž si zafixuje manuální i psanou formu.
Ale chápejte, když dítěti slovo vydaktylujete, to mu nic neřekne. Nic to pro něj neznamená. Musí to být podpořeno nejlíp ještě znakem a obrázkem, pak už to slovo pozná a naběhne mu to i jen daktylem.*

3. Učíte přímo žáky některý z typů prstové abecedy? Pokud ano, jakým způsobem?
Já už mám starší, ti to umí, takže je to učit nemusím. Umí obě varianty, ale jako první jim hned naběhne ta jednoruční.

(Jako příklad má jedna žákyně z páté třídy vyhláskovat slovo *kniha*. Při produkci střídá jednoruční PA a znaky z PAZ. Následně jí učitelka poprosí, ať ukáže písmeno *m*

ve dvouruční PA. Žákyně ho nejprve udělá v jednoruční variantě, pak jako znak z PAZ. Po učitelčině opravení ukáže všechny i s dvouručním znakem s tím, že existují vlastně tři druhy písmene.)

4. Používáte někdy prstovou abecedu přímo v komunikaci se svými žáky? Pokud ano, který typ prstové abecedy preferujete a z jakého důvodu?
Daktyl se používá jen v začátcích hlavně na logopedii, aby se zlepšila kvalita čtení, psaní a mluvení. Pak už se jen znakuje. Daktyl zdržuje, tím si nemůžete nic říct. Jinak mimo výuku to používám třeba u nových slov, nebo kde pro něco neslyšící nemají znak.

5. Víte, co jsou pomocné artikulační znaky? Používáte je při výuce, popř. je kombinujete s prstovou abecedou?
Samozřejmě. Neslyšící děti musí vědět, kde se co vyvozuje, a občas se k tomu udělá znak. Tyhle děti používají více zrak, každá další pomůcka jim jen pomůže. Tyhle znaky pro vyvozování používám spíš u menších dětí při vyvozování slov, ale jak to mají vyvozené, přestávám to používat. Akorát když pak dítě zapomene, jak se něco vysloví, připomenu mu to znakem.

6. Znáte ještě jiné vizuálně-motorické systémy (např. Cued Speech, Mund-Hand systém)?
Jen daktyl a znakování, jiné nepoužívám.

Název školy: SŠ, ZŠ a MŠ pro sluchově postižené, Kosmonautů 4, Olomouc

Pohlaví: M/Ž

Slyšící/neslyšící/Neslyšící/nedoslýchavý/ohluchlý

Nejvyšší dosažené vzdělání: VŠ

Vyučovaný ročník (popř. stupeň): 1. stupeň; 2. stupeň.

1. Znáte oba typy prstové abecedy – jednoruční i dvouruční? Kde a jakým způsobem jste si prstovou abecedu/prstové abecedy osvojil/a?
V podstatě umím oba typy, ale líp ovládám ten jednoruční. Dřív jsem se PA učila ve škole, bylo to doplňkové studium k surdopedii v Olomouci. To jsme se učili tu jednoruční. Současnou podobu jsem se ale naučila až při nástupu sem do školy. Ono se totiž do revoluce neznakovalo, ale pak se PA jakoby obnovila, tak jsme se to my učitelé museli všechno přeučovat. Někteří tady doted' používají staré znaky. Předtím jsem učila v MŠ, kde se ukázalo, že je jednoruční varianta praktičtější – jednou rukou dítěti držíte mluvidla a druhou daktylujete. U starších dětí se občas používá dvouruční, ale oni jednoruční umí, takže učitel často sklouzne k té jednoruční.
2. Používáte prstovou abecedu při výuce? Pokud ano, v jakých případech a proč?
Hned po nástupu do MŠ se u dětí začíná s výukou vyvozování hlásek. Třeba při čtení ukážete na dané písmeno a rukou ukážete např. písmeno a. Postupuje se od lépe odezřitelných, což jsou samohlásky k těm těžším. Do školy pak děti docházejí vlastně základně vybaveny, zde se to pak jen vypiluje. My tady ve škole máme děti převážně s kombinovanými vadami, třeba v mé třídě je jen jeden chlapec čistě neslyšící, ale ten si nedokáže zapamatovat daktylované slovo. Ostatní děti ano. Neslyšící často nedokončí slovo, pak je třeba jim ho vydaktylovat, aby se opravili. I tak to později napíší špatně. U toho neslyšícího chlapce používám PA jako podporu často, u ostatních dětí podstatně méně. Taký daktyluji i koncovky při skloňování apod.
3. Učíte přímo žáky některý z typů prstové abecedy? Pokud ano, jakým způsobem?
Žáci mají základy v MŠ, tady už je to moc neučíme. Je ale zajímavé, jak je vidět rozdíl, když k nám někdo přijde odjinud (např. z jiné MŠ). To je většinou naučit musíme.

4. Používáte někdy prstovou abecedu přímo v komunikaci se svými žáky? Pokud ano, který typ prstové abecedy preferujete a z jakého důvodu?
Používám spíš znaky, ale záleží na jednotlivcích. Když dítě něco řekne špatně, ukážu mu, kde udělalo chybu, jaká má být správná koncovka apod.
5. Víte, co jsou pomocné artikulační znaky? Používáte je při výuce, popř. je kombinujete s prstovou abecedou?
Bez nich to nejde, dětem to velmi pomáhá. Musí si zrakem i hmatem zkontrolovat, jak se která hláska tvoří. Ve výuce to určitě kombinuji – je třeba dítě dovést k žádanému cíli všemi prostředky. Třeba že použiji daktyl, znak a našpulím dítěti ústa.
6. Znáte ještě jiné vizuálně-motorické systémy (např. Cued Speech, Mund-Hand systém)?
Neslyšela jsem o dalších systémech.

Název školy: SŠ, ZŠ a MŠ pro sluchově postižené, Praha 5, Výmolova 169

Pohlaví: M/Ž

Slyšící/neslyšící/Neslyšící/nedoslýchavý/ohluchlý

Nejvyšší dosažené vzdělání: VŠ

Vyučovaný ročník (popř. stupeň): 2. stupeň

1. Znáte oba typy prstové abecedy – jednoruční i dvouruční? Kde a jakým způsobem jste si prstovou abecedu/prstové abecedy osvojil/a?

Znám obě, ale jednoruční obecně neumím. Myslím, že jsme se ji učili, ale dvouruční je jednodušší, taková přirozenější. Jinak PA jsem se naučila na vysoké škole, kde jsme ji měli v rámci znakového jazyka jako mezioborového doplňku. To bylo na Filosofické fakultě, ještě než vznikl ten současný obor.

Takže jednoruční PA nepoužíváte vůbec?

Občas ji použiju, třeba když chci dítěti pomoci s vyslovením další hlásky ve slově (ukazuje znak pro z z PAZ), ale to je vlastně spíš pomocný artikulační znak. Občas se tam nějaké to písmeno z jednoruční PA objeví, ale víc používám tu dvouruční.

2. Používáte prstovou abecedu při výuce? Pokud ano, v jakých případech a proč?
Když se děti učí nové slovo, často ho napíšu na tabuli, ale ve většinové interakci ho vyhláskuji. Nebo když chci vědět, že děti slovu rozumí, tak je požádám, aby ho pomocí PA vyhláskovali. Popřípadě když oni či já neznáme nějaký znak, tak opět to samé. A samozřejmě klasicky u cizích slov, názvů apod.

3. Učíte přímo žáky některý z typů prstové abecedy? Pokud ano, jakým způsobem?
Většinou to umí, já už mám starší žáky. Učí se to spíš na tom prvním stupni.

4. Používáte někdy prstovou abecedu přímo v komunikaci se svými žáky? Pokud ano, který typ prstové abecedy preferujete a z jakého důvodu?
Zase třeba pokud neznáme znak, popřípadě se jedná o cizí jména a termíny. Je to stejné jako při výuce.

5. Víte, co jsou pomocné artikulační znaky? Používáte je při výuce, popř. je kombinujete s prstovou abecedou?

Maximálně to z. Ona se teď logopedie u nás celkově utlumovala. Učíme tu děti artikulovat, jen pokud samy chtějí.

Někteří mají třeba rodinného logopeda, pak máme dalšího tady na škole – ten ale opět bere jen ty děti, které se samy chtějí učit vyslovovat. Jsou to většinou ty mladší.

Jinak ve výuce to kromě té jedné samohlásky asi nepoužívám.

6. Znáte ještě jiné vizuálně-motorické systémy (např. Cued Speech, Mund-Hand systém)?

Jiné asi ne. Tady by se dětem nějaké další systémy akorát pletly.

Název školy: SŠ, ZŠ a MŠ pro sluchově postižené, Praha 5, Výmolova 169

Pohlaví: M/Ž

Slyšící/neslyšící/Neslyšící/nedoslýchavý/ohluchlý

Nejvyšší dosažené vzdělání: VŠ

Vyučovaný ročník (popř. stupeň): MŠ

1. Znáte oba typy prstové abecedy – jednoruční i dvouruční? Kde a jakým způsobem jste si prstovou abecedu/prstové abecedy osvojil/a?
Učila jsem se se to v kurzu, tehdy to ještě byla jednoruční, ale tady se to snad nikdy nepoužívalo. Ani moji neslyšící kolegové jednoruční nepoužívají, všichni tu používáme dvouruční, je jednodušší.
2. Používáte prstovou abecedu při výuce? Pokud ano, v jakých případech a proč?
*Používáme to jen málo, v podstatě jen když se děti snažíme naučit písmena abecedy. Třeba vyhláskovat slovo máma nedovedou, to snad jen jeden chlapec u nás. Maximálně svoje jméno.
Občas je to učíme třeba tak, že před ně položíme obrázek s kočkou a to pak hláskujeme, ale celkově je to jen proto, aby se děti naučily písmena.
Někdy taky když já neznám znak, tak se mi snaží PA pomoci.
A máme tady třeba holčičku, která to slovo přečte i vyhláskuje, ale zase vůbec nechápe, co se pod tím slovem skrývá, co to znamená.*
3. Učíte přímo žáky některý z typů prstové abecedy? Pokud ano, jakým způsobem?
Občas nějaká písmena znají už z domova, hodně v tom záleží na přístupu rodiny. Tady je pár písmen naučíme, ale víc se to učí později na ZŠ. Všechno je to o tom, aby se děti naučily psát hůlkovým písmem, protože i na dalších stupních se tu používá hůlkové písmo.
4. Používáte někdy prstovou abecedu přímo v komunikaci se svými žáky? Pokud ano, který typ prstové abecedy preferujete a z jakého důvodu?
Akorát třeba hláskujeme jméno. Jinak znakujeme.

5. Víte, co jsou pomocné artikulační znaky? Používáte je při výuce, popř. je kombinujete s prstovou abecedou?

Při učení to nepoužíváme, tohle má na starosti logopedka. Každé dítě je v tomhle na jiné úrovni, některé neumí vůbec vyslovovat. Hodně taky záleží na rodičích, protože v mnoha případech to doma nepoužívají... a to opravdu nestačí, když to s dětmi procvičujeme jenom my tady.

Později třeba děti poznají, že nějaký znak z PAZ patří k tomu napsanému písmenu, ale nedokážou ho říct, nebo se jim to povede jen jednou.

6. Znáte ještě jiné vizuálně-motorické systémy (např. Cued Speech, Mund-Hand systém)?

Ne, žádné jiné nepoužívám.

Název školy: SŠ, ZŠ a MŠ pro sluchově postižené, Praha 5, Výmolova 169

Pohlaví: M/Ž

Slyšící/neslyšící/Neslyšící/nedoslýchavý/ohluchlý

Nejvyšší dosažené vzdělání: VŠ

Vyučovaný ročník (popř. stupeň): 1. stupeň

1. Znáte oba typy prstové abecedy – jednoruční i dvouruční? Kde a jakým způsobem jste si prstovou abecedu/prstové abecedy osvojil/a?

Umím oba typ. Naučila jsem se to tak nějak v průběhu života, zvláště pak při práci tady.

Dřív jsem na to používání moc nedbala, jednou jsem použila i jako jednoruční, jednou jako dvouruční. Pak jsem se ale v práci setkala s neslyšící kolegyní, která mi řekla, že to takhle nejde a že se musím zaměřit jen na jednu variantu, tak jsme vybraly dvouruční, protože je i lépe použitelná v komunikaci se slyšícími. Navíc je jednodušší. Děti ale učíme i jednoruční; myslím, že by měly umět obě.

2. Používáte prstovou abecedu při výuce? Pokud ano, v jakých případech a proč?
Například u nového slova, je to rychlejší než psát na tabuli. Také někdy u koncovek slov, když se při sloňování nebo časování mění. Nebo když mi děti PA něco ukazují a udělají tam chybu, tak je stejným způsobem opravím. Spíš ukazují ony na mě.

3. Učíte přímo žáky některý z typů prstové abecedy? Pokud ano, jakým způsobem?
Přímo jsme je to učili, jsme tu slyšící a neslyšící pedagog a v tomhle jsme jednotní. Používáme taky Slabikář, ve kterém je PA obsažená.

4. Používáte někdy prstovou abecedu přímo v komunikaci se svými žáky? Pokud ano, který typ prstové abecedy preferujete a z jakého důvodu?
*Jedině u pojmu, u kterého já nebo děti neznáme znak, např. stát, vlastní jméno...
A všechno dvouruční PA.*

5. Víte, co jsou pomocné artikulační znaky? Používáte je při výuce, popř. je kombinujete s prstovou abecedou?

Ty používáme hodně, vyrostli jsme na tom. Učili nás to kolegové. Pomáháme si tím třeba při logopedii, kdy to dětem ukazujeme u zrcadla.

Nebo při čtení, když dítě nějaké písmeno nepřečte, tak mu ho ukážu, např. s.

6. Znáte ještě jiné vizuálně-motorické systémy (např. Cued Speech, Mund-Hand systém)?

Nic víc nepoužívám.